

A KERESKEDELEMBEN BESZEREZHETŐ INFORMÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSOK IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI AZ ASLIB 51. KONFERENCIÁJÁN

Györe Pál

Kohó és Gépipari Tudományos Informatikai és Ipargazdasági Központ

Az ASLIB* 1977. évi 51. konferenciája azokkal az információs erőforrásokkal és szolgáltatásokkal foglalkozott, amelyek az Egyesült Királyságban lényegesen hozzájárulhatnak egy nemzeti (országos) információs rendszer kialakulásához, működéséhez. A konferencia második ülészaka főként a kereskedelemben kapható információs termékek és szolgáltatások problémáival foglalkozott, figyelembe véve az információellátás és az információhasználat összefüggéseinek fontosabb kérdéseit.

C. A. Cuadra (1) az on-line információs rendszerek kialakulásáról, jelenlegi helyzetéről s várható fejlődéséről adott áttekintést; H. R. Collier (2) az on-line szolgáltatások gazdasági kérdéseit elemezte, főként az adatbázisokat előállító vállalatok szempontjából; J. A. Pickup (3) a kereskedelemben hozzáférhető információs szolgáltatásokat a kisebb vállalatok (gazdasági, szervezeti egységek) sajátos igényei, szükségletei alapján vizsgálta; C. Offor (4) széles perspektívájú képet vázolt fel az információellátás és az információhasználat időszzerű problémáiról, változó módjairól és lehetőségeiről.

A következőkben összefoglaló ismertetést adunk a jelzett előadásokról, kiemelve a lényegesebb megállapításokat, az előrelátható és a kívánatos fejlődési irányokat.

Az on-line információkereső rendszerek, szolgáltatások fejlődése

A nagyobb méretű, nem csak helyi használatra szánt on-line szolgáltatások kb. 12 éve működnek. Ez idő alatt igen lényeges fejlődés ment végbe mind a szolgáltatások technikai minőségében, mind pedig használatuk racionalizálásában, javításában. S bár sokan úgy gondolják, vagy az alapvető fejlesztési lehetőségek határait már elérték,

vagy megközelítették, inkább az látszik valószínűnek, hogy az on-line rendszerek fejlődésének java még csak ezután következik.

Az információs és könyvtári szakmát elsősorban a nagy bibliográfiai adatbázisokra épített, ezekkel összekötött on-line rendszerek és szolgáltatások érintik. Ezekkel a rendszerekkel a felhasználó terminál útján kerül érintkezésbe. A terminál telefonvonallal hozzá van kapcsolva valamelyik kommunikációs hálózathoz, amely összeköttetésbe hozza a felhasználót egy nagy időosztásos számítógéppel. Ez a számítógép lehetővé teszi egy vagy több bibliográfiai adatbázis elérését, amelyek mágneslemezekon vannak tárolva. A felhasználó a terminál útján bebillentyűzheti kereső kérdéseit, és a választ a terminál ernyőjén mindjárt megkaphatja bibliográfiai hivatkozások vagy kivonatok formájában. Ha nagyobb számú bibliográfiai tételről van szó, a felhasználó kérheti ezek kinyomtatását, ebben az esetben a jegyzéket postán küldik el a számára.

Nincsenek teljesen pontos adatok a bibliográfiai adatbázisok számáról. A legújabb becslések:

	Adatbázisok száma		Tételek száma	
USA	160 db	58%	46,3 millió	89%
Egyéb	117 db	42%	5,7 millió	11%
Összesen:	277 db	100%	52,0 millió	100%

Szakterületek szempontjából az adatbázisok a következő fő csoportokba sorolhatók:

természettudományi és műszaki (pl. CAC, INSPEC);
társadalomtudományi, ide értve a humán tudományokat is (pl. ERIC);
gazdasági, ipargazdasági (pl. Chemical Industry Notes);
multidiszciplináris (pl. NTIS, SSIE).

* Association of Special Libraries and Information Bureaux = Szakkönyvtárak és Tájékoztató Irodák Szövetsége

Az alábbi némileg más szempontú csoportosításból látható, hogy a legtöbb adatbázis a természettudományi és a műszaki területet dolgozza fel;

Tudományos és műszaki adatbázis	161 db	58%
Orvosi és biológiai adatbázis	28 db	10%
Tudományos és műszaki szakterületet érintő adatbázis	46 db	17%
Egyéb	42 db	15%
Összesen:	277 db	100%

Az adatbázisok felhasználásával jelenleg kb. 15 nemzetközileg igénybe vehető *on-line információkereső szolgáltatás* működik. Ezek közül mintegy 12-t az USA-ban hoztak létre, ahol az *on-line* technológia a leggyorsabban fejlődött az 50-es évek vége óta. Az *on-line* technológia elemei az időosztásos számítógépek, a nagy sebességű mágneslemez-memóriák és a távközlés. A számítógépek egyidejűleg több felhasználó részére elvégzik az információkeresést, s ezáltal a költségek megoszlanak. A nagy sebességű lemeztárolók szavak és számok milliárdjait tárolják, és ezekből épülnek ki a bibliográfiai adatbázisok családjai.

Az *on-line* információkereső rendszerek jellegzetességei és előnyei:

a szolgáltatások gyorsak; a kereső kérdés bevitelétől a végső eredményig alig egy perc telik el; a szokásos manuális módon, az indexek s egyéb bibliográfiai eszközök segítségével végzett információkeresés általában több órát, esetenként több napot vehet igénybe;

használat nem drága; az igénybevétel ára természetesen a rendszertől és a (földrajzi) helytől függően változik; egy keresés pl. a BIOSIS rendszerben, amely az SDC (System Development Corporation) kaliforniai számítóközpontjához csatlakozó távközlési hálózaton történik, kb. 53 dollárba kerül Londonból, és 65 dollárba kerül Lancasterből. De még tízszer vagy húszszor nagyobb összeg sem lenne túlságosan drága, ha meggondoljuk, hogy a keresés kb. 1 millió bibliográfiai tételből történik, és éppen a kívánt információkat szolgáltatja nem egészen egy perc leforgása alatt;

pontos adatokat szolgáltatnak; képesek a valóban releváns információk kiválasztására; a pontosság elősorban abból a lehetőségéből adódik, hogy a rendszer és a felhasználó párbeszédet folytathat, s eközben a felhasználó megvizsgálhatja a kezdeti eredményt, s ennek ismeretében újra fogalmazhatja, vagy pontosíthatja a kereső kérdést és ennek szempontjait; ez természetesen megtörténhet a hagyományosan működő könyvtárban vagy az adagolt üzemmódú számítógépes rendszerben is, de jóval hosszabb időt vesz igénybe, és költséges;

demokratikusak; ui. sok könyvtári és tájékoztató intézmény szerte a világon általában nem rendelkezik minden szükséges információs forrással; az *on-line* rendszerekhez való kapcsolódás, ezek nagy információs po-

tenciáljának igénybevétele kiegyenlítheti a különbségeket, amelyek az információfelhasználó helyek és személyek tekintetében fennállnak.

Az Európában működő *on-line* rendszerek – részben vagy egészben – *kormányzati támogatásban részesülnek*. Ezzel szemben az USA-ban lévő nagyobb *on-line* szolgáltatások *teljesen üzleti alapon jöttek létre*, közülük a legnagyobb, legkiterjedtebb rendszereket működtető intézmények a következők: Battelle Memorial Institute, Bibliographic Retrieval Services, Informatics, Lockheed, Mead Corporation, New York Times Data Bank, Ohio College Library Center, SDC Search Service.

Az amerikai *on-line* rendszerek üzleti, piaci versengéseiből következik, hogy szolgáltatásaikat folyamatosan bővítik, javítják, rugalmasan alkalmazkodva a felhasználók igényeihez. A felhasználók jelenleg már közel 100 adatbázist vehetnek igénybe. A probléma most már nem az adatbázisok hozzáférhetősége, hanem inkább az, hogy az érintett intézmények miként válasszák ki a megfelelő *on-line* rendszereket, illetve adatbázisok legkedvezőbb kombinációját a különféle felhasználói rétegek sajátos információs szükségleteinek optimális kielégítésére.

A következő 5–10 évben várható fejlődést valószínűleg az alábbi *főbb tendenciák* érvényesülése fogja jellemezni:

növekszik a rendszerek és adatbázisok száma, hosszabbodik a szolgáltatás napi időtartama, gyorsabb lesz a kinyomtatás, csökkennek a keresési egységárak, bővülnek a rendszerek speciális szolgáltatásai;

kiegyenlítődnek a rendszerek képességei a nagyobb sebességű számítógépek alkalmazásával: s ha ez megtörténik, akkor sokkal nagyobb gondot fordítanak a fogyasztók ellátásának minőségére;

az információellátás minőségét javíthatja az ún. on-line gyorsindex (On-line KWIC Index), amely most van kialakulóban; jellegzetessége, hogy a keresés kiterjedhet bármelyik adatbázisra, és az *on-line* KWIC-program a keresések eredményét egyetlen egységesített KWIC indexben ötvözheti össze;

a fejlődés várható iránya, hogy az *on-line* rendszerek egyre jobban alkalmazkodnak a felhasználók egyéni kívánságaihoz; ennek egyik példája, hogy a számítógép az egyik felhasználóval németül, a másikkal spanyolul, a harmadikkal olaszul beszél, ezzel egyidejűleg természetesen az USA-ban vagy az Egyesült Királyságban angolul folytat dialógust a felhasználóval; a számítógép emlékezik arra, hogy a felhasználó hogyan szokott viselkedni, és automatikusan igazodik ehhez, valahányszor egy meghatározott felhasználó a rendszerhez fordul;

kialakulnak azok az eljárások és eszközök, amelyek lehetővé teszik a felhasználónak, hogy *megfelelően válasszon az elérhető adatbázisok közül*, lefordíthassa a saját kereső fogalmait a rendszer szabályozott szótárának nyelvére, és az egyik rendszer nyelvéről átkapcsolhasson egy másik rendszer nyelvére;

valószínű hogy *nagyobb vertikális integráció jön létre*

az információs iparban az adatbázisokat gyártó és az on-line szolgáltatásokat nyújtó szektor között; jelenleg a két szektor kapcsolatai igen bonyolultak, ezért kívánatos volna e téren hosszabb távra szóló, jól áttekinthető együttműködést teremteni.

Az on-line szolgáltatások gazdasági kérdései

R. L. Stevens becslése alapján egy adatbázis input költségei (katalogizálás, indexelés, kivonatolás, billentyűzés, szerkesztés, ellenőrzés) tételenként 10–20 dollár között mozognak.

Egy közepes méretű adatbázis folyó költségeit az alábbi adatok mutatják:

	ezer dollár
350 000 bibliográfiai egység/év	
10 \$ tételenként	3500
Folyóiratbeszerzés	500
Összesen:	4000

Egy másik változatban a folyóköltések a következő megoszlás szerint alakulnak:

	ezer dollár
200 fő személyzet,	
egyenként 10 000 \$/év	2000
Marketing, nyomtatás,	
folyóiratbeszerzés	500
Központi processzor gépeideje	250
Input berendezések	150
Épület (helyiség), üzemi költségek	600
Összesen:	3500

Az on-line keresési költség Európában hozzávetőlegesen átlagosan 80 dollára tehető óránként. Ez az összeg a következő tételekre oszlik: az adattár költsége 30 dollár, távközlési díj 20 dollár, a számítógépközpont költsége 20 dollár; 10 dollár esik a berendezésekre, a kiképzésre, a terminál működésére. A költségek a gyakorlatban erősen szóródnak, az előbbi adatok valószínűleg egy jól közelítő átlagköltséget reprezentálnak, Európára vonatkoztatva. A legmagasabb költségek egyébként 90–150 dollár között mozognak, nem számítva a telekommunikáció költségeit, amelyek Európában valószínűleg jóval kisebbek, mint Amerikában.

A jövőre nézve, egy adatbázisnak, on-line szolgáltatásnak, illetve használatának költségei a következőképpen alakulhatnak:

	ezer dollár
1. Az adatbázis évi költsége 3 millió dollár	
2. Az adatbázis évi bértételei	
Nyomtatott indexek 700 előfizető	
(3000 \$/év)	2100
On-line szolgáltatás 30 000 óra/év;	
(30 dollár/év)	900
Összesen:	3000
3. Felhasználók (könyvtárak stb.) költségei	
Dokumentum beszerzés	2100
On-line költségek (30 000 x 80 \$)	2400
Összesen:	4500

Tekintettel a gazdasági helyzet korlátaira, a felhasználóknak jól meg kell fontolniuk, hogy az információs piac kínálatából mit választanak. Az on-line rendszerek igénybevétele többletkiadással jár, és ezt a körülményt az adatbázist előállító vállalatok sem hagyhatják figyelmen kívül, mivel a nyomtatott dokumentumokról az on-line szolgáltatásokra való átállás esetenként súlyos anyagi nehézségekbe ütközik a felhasználók részéről.

Mindezeket tekintetbe véve, valószínű, hogy a nyomtatott indexek és az on-line terminálok egymást kiegészítő s nem egymást kizáró szerepet fognak betölteni hosszabb időn keresztül. Az indexek nagy előnye, hogy viszonylag olcsón, hosszú időn át használhatók sok felhasználó részére a nagyobb könyvtárakban. Viszont egy index áráért – 3000 dollárért – csak mintegy 38 óra on-line keresést lehet folytatni.

Valószínű azonban, hogy a következő 5–15 évben az on-line rendszerek megszokottá fognak válni, és éppen a gazdasági megfontolások alapján! A vállalatvezetők egyre jobban fel fogják ismerni az információ jelentőségét, mint ahogyan jó néhány nagyvállalat (pl. Unilever, Philips Európában) már felismerte, hogy a környezethez való alkalmazkodás, a sikeres üzletpolitika megvalósításához, tehát a gazdaságilag hatékony működéshez szükség van a belső és külső információk gyors ellenőrzésére, feldolgozására és ennek érdekében a nagysebességű on-line információs rendszerekre is.

A kiadók szempontjából nézve a helyzetet, megállapítható, hogy számukra az egyre szaporodó indexelő és referáló szolgáltatások és ezek elérhetővé tétele on-line rendszerek útján előnyöket és hátrányokat is jelent. Egyrészt, mivel a kiadók szolgáltatják az elsődleges dokumentumokat, amelyekre a felhasználóknak végül is szükségük van, előnyös helyzetben vannak. Ezenkívül a másodlagos (referáló) szolgáltatások szinte minden nehézség nélkül leveszik a kiadók válláról azt a terhet, hogy ők maguk hívják fel a figyelmet arra, hogy ebben vagy abban a tudományos közleményben, monográfiában milyen értékes ismeretek, információk találhatóak. Ilyen

értelemben az információs szolgáltatók jól elvégzik a kiadók reklámozását – méghozzá teljesen ingyen!

Hogy mi lesz a sorsuk a könyveknek és folyóiratoknak az „elektronikus jövőben”, – erre vonatkozóan Garfield álláspontja látszik valószínűnek; szerinte a magas színvonalú tudományos folyóiratok, kiadványok valamilyen formában megmaradnak, legalábbis a belátható jövőben. A kiadókat persze sok esetben súlyosan érintik a gazdasági recesszió hatására lefaragott könyvtári és információs költségvetési keretek. A világ sok könyvtárában a könyvek beszerzése szinte teljesen megszűnt, a korlátozottan rendelkezésre álló összegekért folyóiratok és információs szolgáltatások, referáló kiadványok beszerzését szorgalmazzák.

A beköszöntő on-line korszak nem jó hír a kiadók számára, bár az elsődleges kiadványokat természetesen – ha csökkent mértékben is – vásárolni fogják. Az 50-es és a kora 60-as éveknek az az időszaka, mikor jóformán mindent megvásároltak, amit a kiadók kínáltak, csak átmeneti állapot volt. Az on-line információkeresés elterjedése szükségessé teszi, hogy a könyvtárak és más információ felhasználók alaposan megvizsgálják és újramodellezzék költségfelhasználásukat abból a szempontból, hogy mennyit tudnak költeni a hagyományos kiadványokra, és milyen mértékben tudnak bekapcsolódni az on-line rendszerek által nyújtott új lehetőségek felhasználásába.

A kis vállalatok és intézmények sajátos információs problémái

Meglehetősen nehéz a kis gazdasági egységek általánosan jellemző vonásait megállapítani, mert mindenképp a sokféleség, a heterogenitás érvényes rájuk minden szempontból. Ez megnyilvánul pl. a szakterületi, témaköri szétszórtságban, vagy abban, hogy esetenként igen szűk gyártmánykálával dolgoznak, ami ezeken a területeken nagy mélységű, erősen specializált információs igényekkel jár együtt. Az információs igények néha csak tisztán műszaki, máskor csak kereskedelmi és pénzügyi problémákra vonatkoznak, de sokszor előfordul, hogy komplex tudományos–műszaki–gazdasági információkra van szükség.

Ugyancsak eléggé változatos a szakemberek megoszlása is, pl. abból a szempontból, hogy milyen mértékben ragaszkodnak a hagyományokhoz, s mennyire hajlanak a korszerűbb módszerek alkalmazására. A kis vállalatok egy része használ ugyan számítógépet, a többség azonban manuális módszerekkel dolgozik, és az információs tevékenység főként a hagyományos értelemben vett könyvtárakra van alapozva. Ez és még sok más tényező arra utal, hogy a kis egységekben nem valami fejlett az információ iránti érzékenység, az információs igény. Ez

viszont éppen arra ösztönözheti az információs szolgáltató vállalatokat, hogy megpróbálják alaposan felderíteni a kis vállalatok szükségleteit és nemcsak azt adják, amit a felhasználó kér, hanem azt is, amire a vállalatnak valóban szüksége van.

A kis vállalatok számára az információs termékek piaca igen bonyolultnak látszik, pl. a különféle indexelő rendszerek, az eltérő szelektálás, a tartalmi átfedések miatt. Eléggé problematikusak az információs szolgáltatások árai is; a kis vállalatok általában úgy ítélik meg, hogy külső információs szolgáltatások igénybevétele nem eléggé kifizetődő a részükre. Ez abból is adódik, hogy az információs szolgáltatók és a felhasználók között nem valami jó a kapcsolat, hiányzik a kölcsönös kommunikáció, egymás problémáinak mélyebb megértése.

Ezek a negatív jelenségek arra is rámutatnak, hogy az információs ipar számára a kis vállalatok jórészt még feltáratlan területet, komoly tartalékokat jelentenek, s ezt a lehetőséget ki kellene aknázniuk. Az információs termékek piacát a szolgáltatóknak úgy kell alakítaniuk, hogy az megfeleljen a kis vállalatok sajátos igényeinek is. Ehhez a következő főbb szempontokat kell fokozottabban figyelembe venni:

nagyobb rugalmasság, hajlékonyabb alkalmazkodás az információellátásban; a kis felhasználó vállalat néha óriási adatbázisokkal találja magát szemben, amelyeknek csak egy kis részletére volna valójában szüksége, de ehhez a részlethez csak úgy juthat hozzá, ha az egészet megvásárolja, ami természetesen nagy költséggel jár; a szükséges információk elérését sokszor nehezíti a nem megfelelő szempontú indexelés, ezért gondoskodni kell arról, hogy az indexelés utólagosan hozzáigazítható legyen a speciális igényekhez; mindezek megvalósítása érdekében a szolgáltatóknak ki kell alakítaniuk a megfelelő piaci stratégiát és árpolitikát;

javítani kell a szolgáltatók és a felhasználók kapcsolatát; bár igen komoly erőfeszítések történnék a felhasználók oktatása és tájékoztatása terén, különösen az on-line rendszerek igénybevitelére vonatkozóan, az információs szolgáltatók és felhasználók folyamatos kapcsolata nem tekinthető tisztázottnak; a szolgáltatók néha a vállalatok egy-egy szakemberével tárgyalnak, s ez sokszor oda vezet, hogy teljesen egyéni és nem az egész vállalatot érintő információs igényeket elégítenek ki; a kapcsolatban szerepet kaphatnak a közvetítő szervek is (szakmai egyesületek, kereskedelmi társaságok stb.), ezek esetenként speciális szelektív információkat szolgáltatnak, de különösen fontos szerepük van a felhasználók oktatása, tájékoztatása, útbaigazítása terén;

fokozott gondot kell fordítani a külső és belső információk integrálására a vállalati információellátásban; az információs szolgáltatóknak termékstruktúrájuk kialakításában és fejlesztésében mindig figyelembe kell venniük, hogy ezek miként integrálhatók a vállalat saját információs rendszerének szolgáltatásaival; ebből a szempontból is nagyon lényeges, hogy az információs forrá-

sok használata viszonylag kevés nehézséget jelentsen, és e tekintetben pl. az indexelés javítása és a rugalmas árpólitika megvalósítása igen fontos tényező; a kis vállalatok szempontjából a mini-számítógépek használata kedvező megoldásnak látszik, de ehhez az is szükséges, hogy a szolgáltatók rugalmasan alkalmazkodjanak az igényekhez, pl. a géppel olvasható és a hagyományos (nyomtatott) formában kapható termékek megfelelő kombinációjával.

Az on-line rendszerek kialakulása, használata egyébként sokat ígérő fejlemény a kis vállalatok számára, amelyek csökkenthetik az információs rést, megvalósíthatják a meglévő szolgáltatások eredményesebb kiaknázását, feltéve, hogy az előzőekben vázolt, az információ-ellátók és felhasználók együttes előfizetésére vonatkozó szempontok hosszabb távra érvényesülni fognak.

Az információhasználat és az információellátás változó struktúrája

Az információs szakmára, az információs iparra és piacra jelenleg még a kínálat által meghatározott helyzet jellemző. Kívánatos volna, hogy e téren fordulat következzen be, amilyen gyorsan csak lehet, a kereslet által irányított piac, és ennek megfelelő szolgáltatási rendszerek és információs termékek kialakítása felé. Az információs szolgáltatásokban a felhasználó intézmények és környezetük problematikáját, eredményre törekvő vállalatpolitikáját kell figyelembe venni, és ennek megfelelően kell szolgáltatni információkat. Ezzel talán javítani lehet azon a ma még eléggé általános helyzeten, hogy a vállalatok (vezetők) lebecsülik a könyvtári és információs szolgáltatások értékét, s ezért az információkutatás helyett mindjárt az elsődleges kutatásnak fognak neki. Valószínű, hogy az információs igényeket, az információk használatát a közeljövőben főként az alábbi tényezők fogják erősen befolyásolni:

a szolgáltató ágazatok növekvő fontossága a gazdasági életben;

a termelési orientáció helyett a piaci (értékesítési) orientáció fokozódása;

a gazdaság-politikai környezet, az ökológiai szféra egyre bonyolultabbá válása a legtöbb gazdasági intézmény esetében.

A szolgáltató szektorban (bankok, biztosítótársaságok, piackutató irodák, vezetési-szervezési tanácsadó szolgálatok) színvonalasan működő szakkönyvtárak és információs részlegek alakultak ki. Ezekre az jellemző, hogy széles körben kell információkat szolgáltatniuk, ezért dolgozóiknak nem annyira alapos, mint inkább sokféle ismerettel kell rendelkezniük. Nagyon fontos ezen a területen, hogy az információk (adatok) megbízhatóak, pontosak, és a kívánt célra valóban felhasználhatók legyenek.

A piaci-értékesítési orientációval kapcsolatban lényeges követelmény, hogy az információs részleg szervesen beépüljön a vállalati infrastruktúrába, amely a kereskedelmi-piaci hatások nyomása alatt áll. A marketing szemléletű információs rendszer tudja megfelelően integrálni a külső és belső információkat, és biztosítani, hogy a vállalat mindig a kellő módon és gyorsasággal érzékelje környezetét.

Az egyre bonyolultabb környezet ismerete egyik feltétele a vállalat (vagy bármilyen szervezet) intelligens viselkedésének. S ez a vállalati intelligencia csak akkor valósulhat meg, ha a döntésekhez mindig rendelkezésre állnak a valóban lényeges információk. Ehhez a vállalaton belül egy tökéletesen integrált információs rendszerre lenne szükség, amely minden fontos belső és külső eseményről azonnal tájékoztat; ez azonban az információs részlegnek olyan hatalmat biztosítana, hogy kérdéses: eltűnének-e ilyen helyzetet a vállalatok?!

A környezeti tényezőket érinti az információ áruvá válásának egyre erősödő folyamata. Ez azt az egyelőre feloldatlan ellentmondást vonja maga után, hogy sok esetben akadályokba ütközik az (innovatív) információk terjesztése üzleti szempontok, a konkurenciától való védelem miatt.

Problémákat okoz sok esetben az adat és az információ nem egészen tisztázott viszonya. Amilyen mértékben gyarapodnak az adatok, ugyanolyan mértékben erősödik a gyanú, hogy a sok adatból esetleg éppen a legfontosabb hiányzik. A nyers adatok átalakítása megbízható információvá – ez egyik legfontosabb feladata s egyben nagy haszonnal járó tevékenysége lehet szakmánknak. Különösen hasznos ez a kis vállalatok számára, s ezt sokszor nem is a nagy információs szervek, hanem az egyszerű keretek között dolgozó információs ügynökök, a közvetítők végzik el számukra.

Ha az információ áruvá válik, akkor kívánatos, hogy vonzó legyen, a fogyasztónak megnyerje tetszését, szépen legyen csomagolva, érvényesüljön benne formatervezési, esztétikai törekvés is.

Mindezek a feladatok megkívánják, hogy az információs rendszerek (hálózatok, adatbankok stb.) tervezői s az információk elemzését, feldolgozását végző szakemberek között sokkal jobb együttműködés alakuljon ki.

Fontos volna, hogy az információs szolgáltatások – akár pozitív, akár negatív értelemben – ösztönző erőt fejtsenek ki, aktív visszhangot váltsanak ki. Ehhez az szükséges, hogy a szolgáltatók adatok, információk (kis túlzással szólva) életbevágóak legyenek. Ez csak akkor érhető el, ha a szakkönyvtár, az információs részleg kilép passzivitásából, teljes mértékben kezdeményezővé, aktívává válik, – és egyes esetekben szinte már hírszerző szervezetként (intelligence service) működik, az adott határokon, lehetőségeken belül. Jelentősen ki kell tehát bővíteni az információs szolgáltatások jelenlegi körét, különben előfordulhat, hogy a szakma fejlődése megáll, és könnyen elfeledkeznek róla.

Hivatkozások

- [1] CUADRA, C. A.: Commercially funded on-line retrieval services—past, present and future = ASLIB Proceedings, 30. köt. 1. sz. 1978. p. 2–15.
- [2] COLLIER, H. R.: Long-term economics of on-line services and their relationship to conventional publishers seen from the database producer's viewpoint = ASLIB Proceedings, 30. köt. 1. sz. 1978. p. 16–24.
- [3] PICKUP, J. A.: Commercially funded services: an appraisal from the viewpoint of the smaller user = ASLIB Proceedings, 30. köt. 1. sz. 1978. p. 25–33.
- [4] OFFOR, C.: Changing patterns of information use and supply = ASLIB Proceedings, 30. köt. 1. sz. 1978. p. 35–45.

GYÖRE P.: A kereskedelemben beszerezhető információk szolgáltatások időszerű kérdései az ASLIB 51. konferenciáján

Az ASLIB 51. konferenciájának 2. ülészaka (Lancaster, 1977. szeptember 20–23.) az Egyesült Királyság információs erőforrásaival foglalkozott, amelyek hozzájárulhatnak egy országos információs rendszer kialakításához. A fő kérdéseket a kereskedelemben beszerezhető információk termékek problémáinak szentelték. Jelen összefoglaló az ezen az ülészakon elhangzott négy előadást ismerteti: az on-line információkereső-rendszerek, szolgáltatások fejlődése; az on-line szolgáltatások gazdasági kérdései és hagyományos kiadványokkal való kapcsolata az adatbázisokat előállító vállalatok szempontjából; a kisvállalatok és intézmények sajátos információs problémái; az információhasználat és információellátás változó struktúrája.

GYÖRE, P.: Current problems of commercially funded information services at the 51st ASLIB annual conference

The 2nd Session of the 51st ASLIB annual conference (Lancaster, 20–23 September 1977) has dealt with the United Kingdom's information resources and their contribution to a national information system; the session was devoted to the questions of commercially funded services. The present survey is a brief account of the papers presented on commercially funded on-line retrieval services – past, present and future; long-term economics of on-line services and their relationship to conventional publishers seen from the database producer's viewpoint; commercially funded services: an appraisal from the viewpoint of the smaller user; changing patterns of information use and supply.

ДЬЁРЕ, П.: Актуальные вопросы, связанные с информационными услугами, доступными через торговую сеть, на 51-ой конференции ASLIB

Вторая сессия 51-ой конференции ASLIB (Lancaster, 20-23 сентября 1977 г.) была посвящена информационным ресурсам Объединенного Королевства, которые могут послужить основой для создания государственной информационной системы. Основное внимание было уделено проблемам, связанным с информационными услугами, доступными через торговую сеть. Настоящая статья представляет собой обзор следующих четырех докладов, прочитанных на упомянутой сессии: развитие онлайн-информационно-поисковых систем и услуг; экономические вопросы и связь с традиционными изданиями онлайн-услуг с точки зрения информационных служб, генерирующих базы данных; специфические информационные проблемы мелких предприятий и учреждений; переменная структура потребления и представления информации.

GYÖRE, P.: Aktuelle Fragen der im Handel erhältlichen Informationsdienstleistungen auf der 51. ASLIB-Konferenz

Die 2. Sitzung 51. ASLIB-Konferenz (Lancaster, 20–23 September 1977) befasste sich mit den Informationsquellen des Vereinigten Königreichs, die zum Aufbau einer nationalen Informationssystem beitragen könnten. Grosse Aufmerksamkeit wurde den Problemen der im Handel erhältlichen Informationsdienstleistungen gewidmet. Der Bericht gibt eine Zusammenfassung der folgenden Vorträge „On-line Informationssysteme, ihre Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft“; „Wirtschaftliche Frage auf langer Sicht von On-line-Dienstleistungen und deren Beziehungen mit der traditionellen Publikationsform aus der Sicht der Datenbasen-Herstellerfirmen“; „Die speziellen Informationsprobleme der Kleinindustrie“; „Strukturwandlung in der Informationsnutzung und in der Informationsversorgung“.

